

סין - איום לעולם המערבי או תקווה?

מנהיגי סין אינם דמוקרטיים במובן המערבי, אבל לשיטתם הם שולטים בשם העם ולמען העם. האינטרסים הכלכליים מביאים אותם למשנה זהירות ביחס לעולם // מיכאל תבור

מיכאל תבור | צילום: יח"צ

בשנים האחרונות לאחר שסין הפכה להיות גורם מרכזי בייצור ובסחר העולמי, החלו הכוחות המתחרים ובראשם ארה"ב, אך גם אירופה, לחוש איום גדל והולך, בחלקו מפני שלכוחות ענקיים יש דינמיקה של דורסנות עם נטייה להפר את הכללים. כולם מסכימים כי ארה"ב היא דמוקרטיה המכבדת זכויות ללא השוואה למשטרים דיקטטוריים, אולם כל מי שנתקלו בארה"ב מפעילה לחצים על מדינות שונות להפר הסכמי רכישת נשק למשל מיש-ראל או מצרפת וכופה עליהם לרכוש מתוצרתה, יודע שהדמוקרטיה האמריקאית, אינה כה דמוקרטית כשהדבר נוגע לאינטרסים כלכליים מרכזיים. זה טיבם של הפילים. בדרכם אל המים או אל משטח העשב האהוב עליהם, הם לא טורחים להתייחס לחיות קטנות יותר ולא מקפידים על כללי התנועה. הפיל כעת הולך, כולם מתבקשים לזוז הצידה אחרת יירמסו.

הגודל קובע, לא המשטר
גם כשבוחנים את סין צריכים להבין כי התנהגותה נובעת קודם כל מגודלה ועוצמתה ולא דווקא לייחס את התנהגותה לסוג משטר כזה או אחר. ככל שהעוצמה גדלה האינטרסים הופכים כים להיות מורכבים יותר וההשפעה הסביבתית ניכרת. תלונות על סין שגם היא פיל, מצד פיל אחר - ארה"ב, נראים לעיתים מגוחכים. האינטרסים כוללים לא רק צמיחה של הכלכלה, כי אם גם בתחזוקה של רמת החיים ויציבותם, והמעמד שיש לאותה מדינה הן ביחס לסביבתה והן ביחס לכוחות הפנימיים שלעולם לא מפסיקים לרחוש ולבעבע. או כפי שביטא זאת לואיס קרול באמצעות המלכה האדומה בדבריה לעליסה: "את חייבת לרוץ מהר מאוד על מנת להישאר במקום".

מי שתוהה על הצביעות הסינית ביחס לישראל מול הפלסטינים, בה בשעה שסין עצמה נוקטת יד

קשרי הסחר של סין עם העולם ב-2020 במיליארדי דולרים			
10 המדינות המובילות ביצוא אל סין	10 המדינות המובילות ביצוא הסיני		
דרום קוריאה	174	ארה"ב	419
יפן	172	הונג קונג	280
ארה"ב	123	יפן	141
אוסטרליה	120	דרום קוריאה	111
גרמניה	105	וייטנאם	98
ברזיל	79	גרמניה	80
מלזיה	72	הודו	75
וייטנאם	64	הולנד	74
רוסיה	60	בריטניה	62
ערב הסעודית	54	סינגפור	55

מקור: tradingeconomics.com וחברת תבור כלכלה ופיננסים

מנחת זרועה של בריה"מ החל מ-1979, אבל 3 מיליון וייטנאמים הרוגים במה שנקרא בווייט"נאם "ניצחון", או אפגניסטן של המאה ה-21 או הפלישות לעיראק, לימדו כי גם לאמריקאים יש אגרוף ברזל שמופעל לא תמיד בשיקול דעת. ההבדל הגדול בין סין של היום לרוסיה של אז היא שסין היא מדינה עם אוריינטציה יותר כלכלית ומסחרית מאשר בריה"מ הקומוניסטית, ולכן השיקולים הכלכליים שלה משחקים תפקיד חשוב. אסור לשכוח כי לפי ההיסטוריונים של הכלכלה, סין הייתה המדינה בעלת הכלכלה הגדולה בעולם בין המאות ה-15 ל-19, ובסין של היום נמצאים 400 מיליארדרים וכמה מיליוני מיליונרים, כך שחזרתה למקום של הובלה אינה צריכה להפתיע.

האם סין משנה את כללי המשחק הקפיטליסטי?

האיום שרואים חסידי גישת הכלכלה הוא בהתנהלות של סין כלפי הטייקונים שלה והתקשורת ובעובדה שמערכת המשפט כפופה למרות השלטון ואינה עצמאית, בפרט ביחס לזכויות הפרט. אין ספק שהפרט בסין מרגיש פחות חופשי מאשר במדינות המערב, אולם בתפיסה הסינית ויתור מסוים על חירויות, שאינו מגיע לרמות הוויתור שהסיני סבל ממנו למשל תחת שלטון מאו או הרוסי תחת השלטון הקרמוניסטי ובוודאי לא זה שחווה הצפון קוריאני, כל אלה חיוניים למען היציבות. צריך לזכור כי היציבות הינה בהחלט שאיפה של אזרחים רבים בכל אוכלוסייה עד כדי כך, שלעיתים הכמיהה לסדר ציבורי והתייעוב כלפי מהומות אנרכיסטיות, מעלה אל השלטון דיקטטורים. מנהיגי סין סבורים שהם שומרים על איזון בין חופש פרט סביר ובין שמירה על יציבות חברתית וככללית, תוך כדי התקדמות מתמדת הן בפיתוח הטכנולוגי והן בהבטחת הקיום, הביטחון והבריאות של אזרחיה. לשם כך, סין מרגישה צורך לעשות מה שעושה כל מעצמה, לשלוח את זרועותיה הרחק מעבר לגבול, בדרך כלל בצורה של שיתוף פעולה מסחרי, כלכלי וטכנולוגי ולעיתים גם בהפגנת כוח מאופקת בדרך כלל. מנהיגי סין אינם דמוקרטיים במובן המערבי, אבל לשיטתם הם שולטים בשם העם ולמען העם ולהבדיל מהשלטון הקומוניסטי הקודם, או המשטרים בקובה, מזרח אירופה או בסין של מאו, הם מראים תוצאות ובצד הרצון של מרכיבים מרדניים באוכלוסייה, יש רוב גדול ששמח על היציבות ועל סיפוק צרכיו כפי שסין לא ידעה כבר מאות בשנים.

הכותב מיכאל תבור מנהל את חברת תבור כלכלה ופיננסים ויועץ לחוזי סין. ניתן להשיג בחברת תבור את "המדריך לעשיית עסקים בסין" www.tavor.biz

חוכמה עממית: בחדר מלא אנשים התופסים כל מקום פנוי, היכן תשב גורילה במשקל 200 קילוגרם? התשובה: היכן שתרצה

מהווה כ-10% ויותר מהתמ"ג העולמי ואין לשכוח את הצריכה העצמית בסין שעדיין גדלה והולכת. רבות נכתב על דרך המשי הסינית המודרנית, במסגרתה סין טווה רשת של מסלולי מסחר ואינטרסים וכרגיל התיאורים מלווים באזהרות כי סין מהווה איום על העולם החופשי. בפועל מדובר בטעות גדולה. ככל שסין מעורבת ביותר פרויקטים כלכליים בעשרות מדינות, כך היא נאלצת לבצע התאמות, להביא בחשבון אינטרסים ולא להתנהג כמו פיל שדורס את כל מה שבדרכו, אלא להבין את מגבלות הכוח ולייצר שיתופי פעולה.

המנהיגים מבינים את מאזן הכוחות

אין ספק שסין היא מה שקרוי Superpower ולא עוד מדינה חזקה, אבל היכולת של סין לשגשג תלויה מאוד גם ברצון הטוב של מאות מיליוני אנשים ברחבי העולם ומנהיגי סין, הגם שאינם ניחנים ברגישות של עובדת סוציאלית, מבינים את מאזן הכוחות. הדבר קצת מזכיר את האזהרות מפני כוונותיה של בריה"מ בעת המלחמה הקרה. העובדה היא שבריה"מ הייתה לא פחות זהירה מארה"ב, אם לא יותר, בהפעלת כוחות, בהן השתמשה באופן מוגבל ובנקודות שנראו לה חיוניות להצלת עמדות מפתח. הצ'כים ב-1967 אולי לא יסכימו עם דעתי ולא האפגנים שסבלו היטב

מי שחושב שסין חוששת מהכוח הגרעיני של צפון קוריאה, לא מבין את יחסי הכוחות: סין, ארה"ב ורוסיה, יכולות כל אחת לחוד, למחוק את צפון קוריאה מעל המפה בתוך שעות בודדות בלי נזק ממשי להן, אולם אין לסין אינטרס וספק אם לרוסיה או לארה"ב יש אינטרס כזה.

שאלת הייצור והסחר העולמי

עקרון היתרון היחסי, כפי שניסח אותו דייוויד ריקרדו, כבר אינו עובד באופן מלא, עקב כניסתם של גורמים נוספים כמו מערכות מונית-ריות עצומת המשבשות את חלוקת העבודה בין המדינות השונות. כך למשל מדינה כמו ישראל שלא מייצרת אפילו חלק קטן מהצריכה שלה, נהנית או סובלת, תלוי בעיני המתבונן, מפעילות של קבוצה לא גדולה בתחום ההייטק שמייצרים לישראל מוניטין עולמי בתחום החדשנות ומזרמים סכומי עתק למדינה. סכומים אלה גורמים לעליית ערך השקל ביחס למטב"עו העולמיים ולכן מר וגברת ישראל יכולים לטייל בעולם במחיר זול ביותר בגלל פעילות אותם 100,000 אנשי הייטק. גם רכישת מוצרי יבוא שונים, על אף הברוקרטיה הכבדה בישראל, אינה יקרה כפי שהייתה יכולה להיות בגלל העוצמה של המטבע שרוב האזרחים לא תורמים לו דבר.

בסין היה משהו דומה, אם כי שונה בכיוונו. סין דאגה להשאיר את המטבע שלה בשער נמוך ביחס לסל המטבעות העולמי על מנת לסייע ליצוא שלה וכך הפכה להיות היצואנית המובילה בעולם, לפני סעודיה, גרמניה ויפן וארה"ב. סעודיה אבדה בינתיים מעוצמת הנפט שלה ואילו גרמניה ויפן נכנעו לכוחה העדיף של סין, אם כי עדיין מדובר ביצואניות חזקות. כיום סחר החוץ של סין